

A szocializmus eszméje és (ma is) fegyelmezett katonái

Miért kell a kormánypártoknak Nagy Imre?

Vegye el bár az életemet,
én bízom benne.

Jób 13:15

Talán a legtöbbet hangoztatót balliberális vád az Antall-Boross kormány ellen az volt, hogy nem a jelennek, illetve a jövővel foglalkozik, hanem folyton a múltba tekint. A magyar szellemi életet meghatározó baloldali erők ezzel a hivatkozással utasították el az 1990-es szabad választások után kormányra került jobbközép tábor minden olyan kísérletét, mely a több mint negyvenöt év óta tartó folyamatos történelemhamisítást igyekezett megtörni.

A baloldali értelmiség a rendszerváltozás ellenére sem vesztette el meghatározó befolyását a magyar szellemi életre. Személyes érdekei pedig megkövetelték, hogy körömszakadtáig ragaszkodjon a múlt, mindenekelőtt a közelmúlt baloldali interpretálásának monopóliumához. Jól tudják ugyanis, hogy milyen előnyökkel jár, ha továbbra is ők írják országunk történelmét. Ha ők tanítják meg, mikor, mi történt, miért ki hibáztatható és ki nem, ki a bűnös és ki méltó arra, hogy példaképünk legyen, könnyen megszépíthetik, felnagyíthatják, esetleg el is mellőzhetik saját szerepüket. Különbösen is, rég elhitték már, hogy szerepük vagy hősies és egyben pozitív volt, vagy ha hibáztak is, az annyira jelentéktelen volt, hogy nem érdemes rajta rágódnia. Végül is, és ez a lényeg, ők jó ügyet szolgáltak. Ha fordultak is elő mulasztások, torzulások, az eszme, a cél jó volt és érvényes ma is.

Magyarország huszadik századi történelmét tehát továbbra is úgy kell látnunk, ahogy az elmúlt évtizedekben. Eszerint minden, ami a baloldalon, a szocializmus

A szerző történész

érdekeiben történt, elismerésre méltó, haladó hagyománynak számít; az összes többi, a magyar történelem ezeréves múltjával együtt, maradi, sőt reakciós, és mint ilyen, elítélendő.

1990-ben a szabadon választott magyar parlament első törvénye megörökítette az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc emlékét. Nagy Imre neve azonban nem szerepelt az elfogadott szövegben. Hat évvel ezelőtt ugyanis a parlamenti pártok még úgy vélték, hogy a forradalom miniszterelnökének több mint negyvenéves pályafutásából a demokratikus Magyarország csak a forradalom utolsó napjaiban és a perében vállalt hősies magatartását vállalhatja. Születésének századik évfordulóján ugyanakkor a legitimitását Nagy Imre elítélésével és kivégzésével biztosító Magyar Szocialista Munkáspárt utódpartja, az MSZP törvényben kívánja elismertetni a párt új hősének: Nagy Imrének, a forradalom miniszterelnökének érdemeit. A törvényjavaslatot a szocialisták koalíciós partnerük és az ellenzéki pártok akaratainak ellenszegülve terjesztették a parlament elé.

A törvényjavaslat és a róla folytatott vita a látszat ellenére egyaránt szolgálja mindkét kormányzó párt, az MSZP és az SZDSZ érdekét. A törvény ellen szavazó SZDSZ, mely teljesen elszűrte a szocialisták nyomaszto (54 százalékos) túlsúlya mellett, és önálló arculatát az együttműködés két éve alatt gyakorlatilag elvesztette, most kapva kapott az alkalmon, hogy nem létező ideológiai különállását, „liberális” felfogását bizonyítsa. A Janus-arcú SZDSZ egyik állandósult produkciója ugyanis, hogy miközben minden lényeges kérdésben teljes az egyetértés a szociálliberálisok között – ahogy Orbán Viktor

mondta: *összenőtt, ami összetartozott* –, a szabad demokraták egyes, a demokratikus ellenzék harcaiban úgy látszik, nem eléggé megedződött tagjai nyíltan firtognak koalíciós partnerük szagától. A Nagy Imre-törvény kapcsán kibontakozó parlamenti vitában például Kőszeg Ferenc nem átalotta *leghézozni és lehazárdulni* egyik-másik sokat ta-

Károlyi András rajza

pasztalt koalíciós partnerét és az ország legitím miniszterelnökét. Mindez azonban *nem* akadályozza meg sem őt, sem finnyás elvtársait (időközben értesültem róla, hogy ennek a kifejezésnek már nincs pejoratív jelentése), hogy továbbra is egy csapatban küzdjenek. Az SZDSZ vezető értelmiségi elitjének többi állásfoglalásaiból ugyanakkor kitűnik, hogy nemcsak hogy saját hősüknek tekintik a mártír miniszterelnököt, hanem *ugyanazért* tekintik sajátjuknak Nagy Imrét, amiért a szocialisták. Ahogy az SZDSZ-es köztársasági elnök, Göncz Árpád június 6-i szoboravató beszédében kifejtette:

(Nagy Imre) *negyven évet élt le egy velejéig bűnös rend-*

szemben, amelyben vonakodva bár, de mindvégig hitt, s amelyhez mindvégig hű maradt. Kommunizmusként halt meg, vagy magyar hazafiként? Én úgy vélem, kommunizmusként és magyar hazafiként. Kommunizmusként, épp mert a pártban csalódnia kellett, a Szovjetunióban csalódnia kellett, az elvtársaiban is csalódnia kellett. Tehát aligha viselte volna el,

hogy az eszmét épp ő tagadja meg.

Az SZDSZ-t virtuálisan vezető értelmiségi elit egy másik markáns tagja, Eörsi István szerint is az a kivégzett miniszterelnök legnagyobb tette, hogy mártíromságával erkölcsileg megmentette a szocializmus eszméjét.

Nagy Imre tehát nemcsak nem tagadta meg, de meg is mentette a SZOCIALIZMUS ESZMÉJÉT. És miután az eszme meg lett mentve, semmi sem gátolja meg a szabad demokratákat abban, hogy *nyíltan* hitet tegyenek mellette. Így vált – hálá Nagy Imre mentő tevékenységének – *erkölcsileg vállalhatóvá* az utódpart, maguk a szocialisták, a szociálliberalizmus stb. A közös kor-

mányzás, a koalíció. Az a tény, hogy ez az eszme és hívei a magyar történelem egy „velejéig bűnös rendszerét” hozták létre és működtették, úgy látszik, 1996-ból visszatekintve elhanyagolható mellékkörülménynek tűnik a szociálliberalis eszmerendszer elkötelezettsége számára.

Nem tudom, hogy lehetett a szocializmus eszméjét megmenteni. Nem értem, mi más lehet a szocializmus történelmi megtérsítésének kritériuma, mint *megvalósult gyakorlat*. Az, ahogy létrejött, működött, majd magától összeomlott. És amit létrehozott. Lehet az eszmét mindenféle szómagiával tehermentesíteni, „létező szocializmusról”, „kommunizmusról”, vagy mint Vitányi Iván teszi: „*alszocializmusról*” beszélni, mindez azonban nem változtat a tényen, hogy a szocializmus, bármely fedőnevet is használjuk, a történelemvizsgán megbukott. „*A bukott eszme győztes katonái*” (Tóth Gy. László találó kifejezésével élve) azonban hatalmon maradtak. Az eszme soha be nem teljesített ígéreteire hivatkozva magukat továbbra is a társadalmi igazságosság letéteményeseinek hiszik és hazudják, ahogy az elmúlt évtizedekben is tették. Akkor az államosítást, a kuláktalanítást, az osztályellenség ellen folytatandó kíméletlen harcot hirdették, és lelkiismeret-furdalás nélkül seperték be az elkötelezettségükért és fáradozásaikért járó fizetséget. *Ma sincs ez másként*. Ha módosult is némiképp az „eszme”, a kifizetőhelyek részben azonosok maradtak. Ma a nacionalisták és a szélsőjobboldal ellen folytatott régi harc mellett jól megfér a szociálliberalis kormány minden intézkedésének igazolása. Hiszen meg is mindig jobb, ha a kapitalizmust is a „szocialisták” építik, akiknek már van gyakorlatuk: a szakér-

tők, a szociálisan érzékenyek, mert ők legalább nem fasiszták.

Nagy Imre azért is igazi hőse ennek a tábornak, mert azt a szocialista ideológus, Vitányi Iván parlamenti felszólalásában kifejtette, Nagy Imre történelmi útjában benne van „*a kísértés ereje és a kísértéstől való megtisztulás is*”. Vagyis Nagy Imre mindazok hőse, sőt mondjuk ki: *megváltója*, akiket magukat is „*fegyelmezett pártkatonaként, egy vélt közösség vélt javának szolgálatára*” (Göncz Árpád) közben „*ballépésekre készítettek a pártserű beidegződések, melyekkel betartották a sztálini típusú pártokban előírt politikai játékszabályokat*” (Eörsi István). A fenti nyelvpolitikai bravúr magyar fordítása a következő: a szocializmus építése közben az élcspat tagjai semmilyen gonoszattól sem riadtak vissza hatalmuk megszerzése és megtartása érdekében.

Ilyen tehát 1996-ban a balliberális politikai elit Magyarországon. Ők maguk is, akiknek *hite a mai napig* – Nagy Imrének hála – *nem rendült meg a szocializmus eszméjében*, elkövettek ugyan ballépéseket, de ez érthető, sőt természetes is, hiszen ők is fegyelmezett pártkatonák voltak és *maradtak*, akik betartották és *betartják* ma is a politikai játékszabályokat. Ha ma a játékszabályokat parlamentáris demokráciának hívják, akkor azt. Ha ma nem pártkatonákra van szükség, hanem „*független értelmiségiekre*”, akkor azok. Egy a lényeg, hogy ők, személy szerint, a politikai és gazdasági hatalom *sáncain belül* legyenek. Ott voltak eddig is, és ott kívánnak maradni ezután is.

Ennek legitímálásához kell nekik az 1956-os magyar forradalom mártír miniszterelnöke, Nagy Imre. Akinek emléke előtt a törvény ellenzői is tisztelettel hajtanak fejet.

Schmidt Mária